

Souhlas zákonného zástupce s účastí mladistvého ve výzkumu

Název projektu:	Modelování budoucnosti: Dopady technologií na well-being dospívajících (FUTURE)
Řešitel:	prof. David Šmahel, Ph.D.
Pracoviště:	Institut výzkumu dětí, mládeže a rodiny, Fakulta sociálních studií, Masarykova univerzita
Projekt podpořen:	Grantovou agenturou České republiky (GX19-27828X)

Formulář souhlasu s účastí ve výzkumu

Mladistvý, kterého máte v péči (dále účastník), byl osloven s nabídkou účasti v této studii v rámci projektu Masarykovy univerzity (MU). V tomto dokumentu naleznete informace o studii obecně i konkrétně o tom, co můžete očekávat v případě, že se účastník rozhodne účastnit a Vy s jeho účastí souhlasit. Prosíme, pečlivě si přečtete a zvažte následující informace. Můžete s námi je prodiskutovat, rádi Vás informujeme o možných rizicích a zodpovíme všechny Vaše dotazy před tím, než učiníte rozhodnutí o účasti či neúčasti účastníka. Pokud s účastí účastníka souhlasíte, budete vyzváni k podpisu tohoto formuláře a obdržíte také jeho kopii. Účast účastníka je podmíněna nejen Vaším, ale i jeho souhlasem.

Účel projektu:

Projekt se zaměřuje na online chování a používání informačně-komunikačních technologií (ICT) a jejich dopady na život dospívajících ve věku 13 až 17 let. Cílem projektu je vyvinutí komplexní teorie zobrazující krátkodobé a dlouhodobé dopady používání technologie na fyzickou, psychologickou a sociální pohodu dospívajících. Projekt vyvine perspektivní modely, které pomohou pochopit a předpovídat budoucí dopady technologie na well-being (celkovou životní pohodu). Celý projekt sestává z více částí (blíže viz <https://irtis.muni.cz/future>). V této části výzkumu se budeme zaměřovat na zachycení online aktivit a pozitivních či negativních dopadů s nimi spojených, které probíhají na chytrých telefonech v reálném čase. Sběr dat bude probíhat prostřednictvím mobilní aplikace, která je propojena se softwarem, který dokáže automaticky detekovat a vyhodnotit online aktivity adolescentů v reálném čase.

Průběh studie a popis zpracování osobních údajů:

Daná část výzkumu se zaměřuje na dospívající ve věku 13 až 17 let, kteří používají chytrý telefon s operačním systémem Android. Spodní věková hranice byla vybrána z důvodu, že

většina sociálních sítí, které se v České republice používají, povolují vytvoření profilu dětem od dovršení 13. roku. Náš výzkum zahrnuje intenzivní patnáctidenní sběr pomocí mobilní aplikace, který se bude opakovat celkem 4x po dobu jednoho roku. K účasti je zapotřebí splňovat věkový rozsah 13-17 let na začátku studie, vlastnit chytrý telefon s operačním systémem Android verze 5 (Lollipop) a vyšší a pravidelně se připojovat na internet (pomocí Wi-Fi nebo datového připojení, ideálně alespoň jednou za den).

Účastníci vyplní vstupní online dotazník zahrnující otázky na jejich demografické a psychosociální charakteristiky, například otázky ohledně aktuálních afektů, sebehodnocení, problémového chování, osamělosti apod. Poté účastníci obdrží návod na stáhnutí aplikace a její instalaci. Funkčnost a spolehlivost aplikace byla prověřena v pilotní studii. Aplikace automaticky průběžně zaznamenává obsah obrazovky (pomocí screenshotů). Součástí aplikace je možnost sběr obsahu obrazovky (pomocí screenshotů) na libovolný čas pozastavit. Dále aplikace sbírá informace o: názvu aplikace, která aktuálně běží na popředí a čas v ní strávený, fyzické aktivitě (sbírá možné stavy – chůze, běh, dopravní prostředek, klid), stavu baterie (v procentech), GPS lokaci (pokud je zapnutá GPS), historii hovorů a SMS zpráv (ne obsah, ale počet, a to pouze v době sběru), název aktuálně připojené Wi-Fi a seznam názvů Wi-Fi v dosahu, doteky obrazovky (informace charakteru, jestli se někdo dotýká obrazovky – ano/ne), připojená sluchátka (v rozsahu ano/ne), přehrávání hudby v telefonu (v rozsahu ano/ne). Kromě automatického sběru dat aplikace posílá maximálně pětkrát denně krátký dotazník (vyplnění trvá 2-5 min), týkající se účastníkovy specifického používání internetu a hodnocení aktuálního well-beingu (životní pohody). Účastníci mohou také sami spustit dotazník pro reportování online rizik, se kterými se setkali. Jedna vlna sběru trvá vždy patnáct dní. Po čtrnáct dnů chodí účastníkům zmíněné denní dotazníky. Patnáctý den účastníkům do aplikace přijde pouze jeden dotazník (vyplnění 5-10 min) týkající se konkrétní vlny sběru. Vlny sběru dat jsou ve studii celkem čtyři v průběhu roku od května 2021 do května 2022. Na konci celé studie účastníci vyplní online výstupní dotazník zahrnující otázky na jejich psychosociální charakteristiky.

Data jsou aplikací sbírána vždy pouze v 15 dnech, kdy je výzkumný sběr aktivní. Mimo tyto čtyři patnáctidenní úseky z telefonu aplikace žádná data nesbírá. Data nasbíraná během aktivní doby výzkumu budou uchovávána po nezbytně nutnou dobu, kdy bude probíhat analýza dat. Všechna sesbíraná data budou z telefonu posílána na zabezpečený server MU. Tato data budou odesílána ve chvíli, kdy se chytrý telefon účastníka připojí na Wi-Fi. Obrázky obrazovek si ponecháme po nezbytně nutnou dobu. Na serveru budou obrázky obrazovek převedeny do textové podoby a tyto texty pak projdou anonymizačním softwarem. Anonymizační software nahradí osobní údaje (osobními údaji se myslí údaje, na základě kterých jde identifikovat konkrétní osobu, například jména a příjmení, adresy, telefonní čísla, e-mailové adresy, čísla účtu) za smyšlené osobní údaje (například jméno a příjmení za jiné jméno a příjmení) a to tak, aby nebylo možné identifikovat účastníka ani třetí osoby, o kterých informace v datech mohou být. Analýza dat probíhá po anonymizaci a po zpracování dat ze získaných obrazovek budou obrazovky nenávratně smazány se serveru.

V případě zájmu nám účastník také poskytne po konci ročního výzkumu své konverzace z aplikace Messenger a/nebo WhatsApp za období od 1. 3. 2021 do konce sběru dat. Tyto konverzace si účastník sám stáhne a nahraje je bezpečně skrz aplikaci, kterou účastníkovi poskytneme. Aplikace si z konverzací stáhne jenom text bez obrázků a jiných souborů. Tento text uloží na server, kde budou data anonymizována přes anonymizační software. Tento proces proběhne v nejbližší možné době. Anonymizační software nahradí osobní údaje (osobními údaji se myslí údaje, na základě kterých jde identifikovat konkrétní osobu: například jména a příjmení, adresy, telefonní čísla, e-mailové adresy, čísla účtu) za smyšlené osobní údaje (například jméno a příjmení za jiné jméno a příjmení) a to tak, aby nebylo možné identifikovat účastníka ani třetí osoby, o kterých informace v datech můžou být.

Sociálně-vědní výzkumníci budou pracovat výlučně s anonymizovanými textovými daty, které získáme jednak z dat poskytnutých v patnáctidenním sběru a také z konverzací v aplikaci Messenger a/nebo WhatsApp. V textech budou vyškolení anotátoři Masarykovy univerzity označovat pozitivní a negativní jevy, které se v online obsahu můžou nacházet, a na takto označených datech budeme trénovat algoritmy strojového učení, které mohou v budoucnu pomoci k bezpečnějšímu používání mobilních telefonů dospívajícími. Všichni anotátoři i členové týmu jsou vyškoleni, jak s případnými osobními údaji zacházet, a podepsali souhlas o mlčenlivosti. Na serveru MU budou osobní údaje uloženy jen po nezbytně nutnou dobu a bude k nim mít přístup jen omezený okruh osob s nastavenými přístupovými právy. Jména účastníků a jejich kontaktní údaje (email a telefonní číslo) budou uloženy v chráněném souboru po dobu sběru dat. Tyto údaje nebudou spojeny s obsahem zasláným z chytrého telefonu. Sociálně-vědní výzkumníci budou mít po dobu sběru dat možnost kontrolovat technické parametry, například jestli je aplikace aktivní, kdy se účastník připojil na Wi-Fi nebo jestli mu v pořádku chodí dotazníky. Tato data technického charakteru budou sloužit k zabezpečení plynulého průběhu sběru dat a k odstranění případných technických potíží. Po konci sběru dat a po tom, co budou data anonymizována, nebude možné účastníka s nimi nijak spojit.

Doba trvání projektu:

Svůj souhlas s účastí účastníka ve studii můžete kdykoliv odvolat. Projekt FUTURE probíhá od ledna 2019 do prosince 2023. Sběr dat pro účely této studie se bude realizovat od května 2021 do června 2022.

Rizika a výhody účasti na studii:

Z této studie nevyplývají žádné potenciální psychické, sociální, ekonomické, psychologické či právní újmy. Před podepsáním souhlasu bude prostor k dotazování a vysvětlování jakýchkoli nejasností. Zúčastnění svým zapojením výzkumu podpoří získání nových poznatků, které mohou být využity pro bezpečnější a efektivnější používání mobilních telefonů.

Odměna za účast na studii:

Za účast ve výzkumu bude účastníkům umožněno účastnit se losování o poukázky do Alza.cz, herní konzoli PlayStation 5 a dva chytré telefony. Na konci výzkumu také dostane účastník kartu s přehledem o svém chování na telefonu.

Nakládání s daty:

Osobními údaji účastníka zpracovávanými v rámci projektu budou

- údaje zaznamenávané aplikací dle podrobného popisu výše
- odpovědi ze vstupního a výstupního dotazníku (demografické a psychosociální charakteristiky)

- odpovědi z dotazníků zasílaných aplikací (používání internetu, well-being, online rizika)
- konverzace z aplikací Messenger a/nebo WhatsApp (pokud budou poskytnuty)
- údaje o aktivitě účastníka v rámci výzkumu (pro účely zpětné vazby pro výzkumníky a losování o ceny)
- kontaktní údaje (email a telefonní číslo)

Všechny informace týkající se studie budou důvěrné, budou použity pouze pro účely výzkumu a vědeckých publikací, a to pouze v plně anonymizované formě. Do záznamů smí nahlížet pouze výzkumný tým, provádějící tuto studii na Masarykově univerzitě, která je garantem anonymizačního procesu. Tímto procesem projdou všechna sesbíraná data; v jeho rámci se odstraní nebo nahradí všechny identifikační údaje z komunikace a sesbíraných dat. Osobní údaje tak budou zpracovávány nejdéle po dobu realizace projektu, po jeho ukončení budou všechna data anonymní, email a telefonní číslo budou smazány. Osobní údaje účastníka v rozsahu jméno, email, telefonní číslo a údaje o aktivitě účastníka v rámci výzkumu mohou být předány smluvnímu partnerovi Masarykovy univerzity, který bude zjišťovat zpětnou vazbu účastníků a organizovat losování o ceny, za podmínek smlouvy o zpracování osobních údajů v souladu s nařízením EU 2016/679 tzv. GDPR. Žádným dalším osobám mimo Masarykovu univerzitu nebudou osobní údaje předávány.

Se získanými údaji bude nakládáno jako s přísně důvěrnými, v souladu s platnými právními předpisy o ochraně osobních údajů (zejména nařízení EU 2016/679 tzv. GDPR).

Získaná data v anonymizované podobě mohou být použita i v dalších výzkumných projektech v této oblasti.

Práva účastníků:

Pokud se nyní rozhodnete svolit k účasti účastníka na studii, můžete svůj souhlas odvolat bez jakýchkoli sankcí sdělením na níže uvedené kontakty. V takovém případě okamžitě přestaneme sbírat data od daného účastníka. Již získaná anonymizovaná data ale nebudeme moci k účastníkovi připojit, jelikož dojde k plné anonymizaci a oddělení od identity účastníka. Proto s nimi budeme nuceni dále nakládat. Podpisem tohoto formuláře se nevzdáváte žádných zákonných práv.

Kontakty a otázky:

Proto pokud máte jakékoliv dotazy, připomínky, problémy nebo stížnosti týkající se studie, prosíme, neváhejte kontaktovat prof. Davida Šmahela, Ph.D. který je řešitelem projektu.

Tento projekt byl schválen Etickou komisí pro výzkum Masarykovy univerzity. V případě dotazů, nejasností či připomínek k průběhu výzkumu můžete kontaktovat vedení komise na adrese ekv@muni.cz

Souhlas zákonného zástupce s účastí mladistvého ve výzkumu a se zpracováním osobních údajů

Prohlašuji, že jsem četl/a celý výše uvedený text informace o studii Modelování budoucnosti: Dopady technologií na well-being dospívajících (Modelling the future: Understanding the impact of technology on adolescent's well-being) (strana 1 až 5 tohoto dokumentu) a porozuměl/a jsem jeho smyslu. Jsem srozuměn/a s tím, že jsem byl/a požádán/a o vyjádření souhlasu k účasti v tomto výzkumu mladistvého, kterého mám v péči a k poskytnutí osobních údajů Masarykově univerzitě a jejímu smluvnímu partnerovi za podmínek uvedených výše. Měl/a jsem možnost položit své dotazy a ty mi byly zodpovězeny k mé spokojenosti. Dobrovolně souhlasím s účastí mladistvého, kterého mám v péči, ve výzkumu a poskytnutím jeho osobních údajů, sdělených při účasti na výzkumu. Beru na vědomí, že

- mám právo požadovat přístup k osobním údajům týkajících se mé osoby nebo mladistvého, jejich opravu nebo výmaz, popřípadě omezení zpracování, mám právo vznést námitku proti zpracování osobních údajů týkajících se mé osoby nebo osoby mladistvého;
- mám právo podat stížnost dozorovému orgánu (Úřad pro ochranu osobních údajů) v případě, že se domnívám, že zpracování mých osobních údajů nebo osobních údajů mladistvé osoby probíhá v rozporu s právními předpisy;
- mám právo tento souhlas se zpracováním osobních údajů kdykoliv odvolat, aniž by mi za to hrozila jakákoliv sankce či znevýhodnění, a to oznámením kontaktní osobě správce osobních údajů. Zákonost zpracování údajů před odvoláním souhlasu tím není dotčena.

Správce osobních údajů je Masarykova univerzita, sídlo Žerotínovo nám. 617/9, 601 77 Brno

Kontaktní osoba správce osobních údajů: prof. David Šmahel, Ph.D., email: smahel@fss.muni.cz, tel: +420 549 49 7451, Fakulta sociálních studií, Masarykova univerzita, Joštova 10, 602 00 Brno. Kontakt na pověřence pro ochranu osobních údajů Masarykovy univerzity: poverenec@muni.cz

Na základě výše uvedených informací uděluji tímto Masarykově univerzitě souhlas s uvedeným zpracováním osobních údajů za účelem vědeckého výzkumu. Podpisem tohoto formuláře se nevzdávám žádných zákonných práv. Obdržím kopii tohoto formuláře.

Hůlkovým písmem jméno a příjmení účastníka (mladistvého)

Vztah osoby poskytující souhlas k účastníkovi

Hůlkovým písmem jméno a příjmení osoby poskytující souhlas

Datum a podpis osoby poskytující souhlas